

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23 00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/69/2008

OPINIA SPOŁECZNA O TARCZY ANTYRAKIETOWEJ W POLSCE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MAJ 2008

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Wciąż nie ma jednoznacznej decyzji w sprawie amerykańskiej tarczy antyrakietowej w Polsce. Rząd negocjuje warunki jej budowy domagając się inwestycji Stanów Zjednoczonych w modernizację polskich sił zbrojnych. W sprawie dalszych losów systemu obronnego istotne jest też nieprzychylnie stanowisko Rosji – zarówno wobec budowy wyrzutni w Polsce, jak i radaru w Czechach. Pojawiła się nawet propozycja Amerykanów, która miała na celu poprawienie rosyjskiej percepcji tego przedsięwzięcia, dająca Rosjanom możliwość monitorowania statusu „uzbrojenia” wyrzutni, niemniej spotkała się ona z dość krytycznym przyjęciem przez stronę polską.

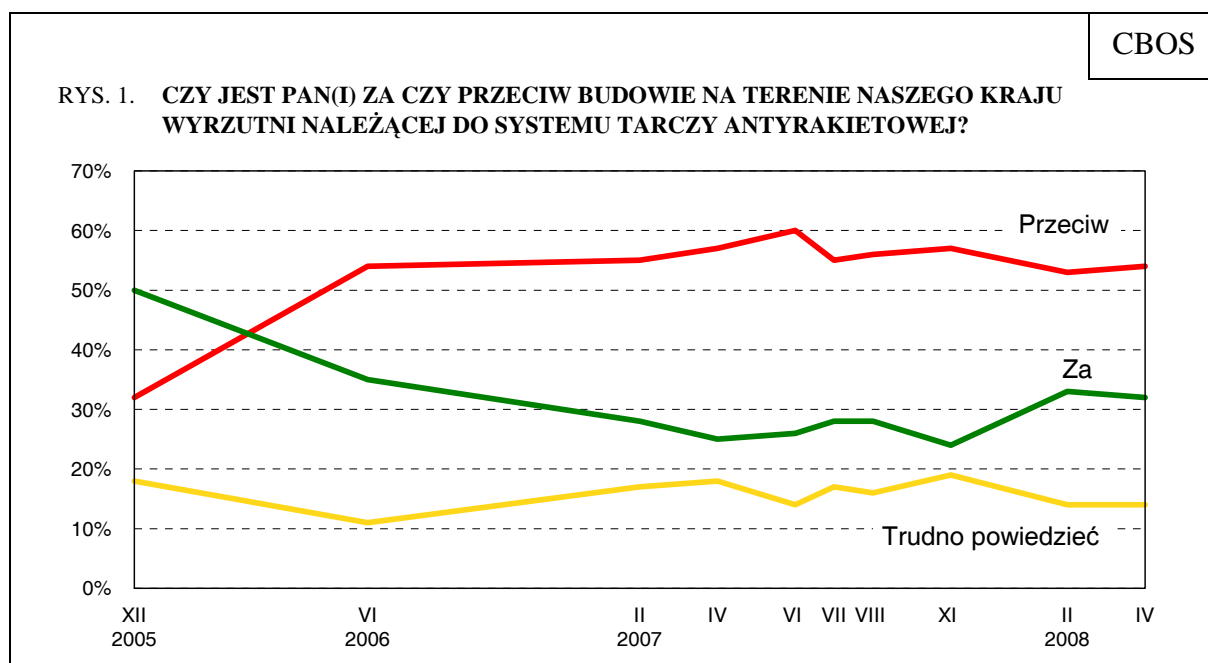
W kwietniowym sondażu¹ badani przedstawiali swój stosunek do instalacji wyrzutni przeciwrakiet w Polsce oraz do zagrożenia wynikającego z obecności takiej bazy na terytorium naszego kraju. Deklarowali także, czy byliby skłonni zaakceptować inspektorów rosyjskich kontrolujących wykonywane instalacje.

Ponad połowa społeczeństwa (54%) nie popiera budowy na terytorium naszego kraju wyrzutni należącej do systemu tarczy antyrakietowej. Aprobata tej koncepcji deklaruje blisko co trzeci Polak (32%), natomiast pozostali (14%) nie zajmują określonego stanowiska. Od sondażu przeprowadzonego w lutym opinie w tej sprawie właściwie się nie zmieniły. Należy jednak zauważyć, że w tegorocznych badaniach społeczeństwo – choć w większości przeciwne budowie tarczy – nieco bardziej przychylnie odnosi się do tego przedsięwzięcia niż w zeszłym roku. Od tamtego czasu zmieniła się rządowa strategia negocjacyjna, która została uzupełniona o postulat, by Stany Zjednoczone zainwestowały w modernizację polskiej armii. Być może, ma to wpływ na bardziej korzystne postrzeganie obecności tarczy na terytorium naszego kraju.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (215) zrealizowano w dniach 11–14 kwietnia 2008 roku na liczącej 1101 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy jest Pan(i) za czy przeciw budowie na terenie naszego kraju wyrzutni należącej do systemu tarczy antyrakietowej?	Wskazania respondentów według terminów badań									
	XII 2005	VI 2006	II 2007	IV 2007	VI 2007	VII 2007	VIII 2007	XI 2007	II 2008	IV 2008
	w procentach									
Zdecydowanie za ulokowaniem na terenie Polski takiej bazy	18	15	9	8	7	9	8	7	10	10
Raczej za	32	20	19	17	19	19	20	17	23	22
ZA	50	35	28	25	26	28	28	24	33	32
Raczej przeciw	17	26	25	24	25	28	26	28	29	25
Zdecydowanie przeciw ulokowaniu na terenie Polski takiej bazy	15	28	30	33	35	27	30	29	24	29
PRZECIWIW	32	54	55	57	60	55	56	57	53	54
Trudno powiedzieć	18	11	17	18	14	17	16	19	14	14

Stosunek do tej kwestii jest zróżnicowany ze względu na cechy społeczne i demograficzne respondentów. Sprzeciw wobec instalowania tarczy antyrakietowej wyraźnie częściej wyrażają kobiety niż mężczyźni, którzy niemal dwukrotnie częściej opowiadają się za jej budową. Wyższym poziomem poparcia dla tej inicjatywy wyróżniają się też najmłodszy badani, szczególnie zaś uczniowie i studenci (zob. tabele aneksowe). Poza tym przedsięwzięcie to relatywnie częściej akceptują mieszkańcy największych aglomeracji miejskich oraz osoby o najwyższym statusie materialnym. Więcej zwolenników budowy tarczy na terytorium Polski jest ponadto wśród ludzi identyfikujących się z prawicą niż wśród ankietowanych o centrowych czy też lewicowych poglądach politycznych. W pewnym stopniu

potwierdzają to deklaracje potencjalnych elektoratów. Co prawda nie odnotowujemy tu znacznych różnic między zwolennikami poszczególnych partii, jednak warto zauważyć, że ci, którzy w potencjalnych wyborach parlamentarnych zagłosowaliby na PiS, częściej niż zwolennicy pozostałych ugrupowań skłonni są akceptować amerykańską propozycję. Można jeszcze dodać, że wśród ankietowanych, którzy nie mają swojej reprezentacji na scenie politycznej, poziom dezaprobaty jest wyższy niż wśród pozostałych.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty	Czy jest Pan(i) za czy przeciw budowie na terenie naszego kraju wyrzutni należącej do systemu tarczy antyrakietowej?		
	Za	Przeciw	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	47	38	15
PO	41	49	10
PSL*	41	47	12
SLD*	39	56	5
Niezdecydowani	19	65	16
Niezamierzający głosować	24	61	15

* Dane dotyczące potencjalnych wyborców SLD oraz PSL należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczebność w badanej próbie

Na stosunek do budowy wyrzutni antyrakiet w Polsce wpływa dość istotnie deklarowane zainteresowanie polityką². Jak widać w poniższym zestawieniu, spośród osób charakteryzujących się dużym zainteresowaniem wydarzeniami politycznymi ponad połowa poparłaby powstanie bazy w Polsce. Natomiast im mniejsze zainteresowanie tą tematyką, tym niższy poziom poparcia dla tego przedsięwzięcia.

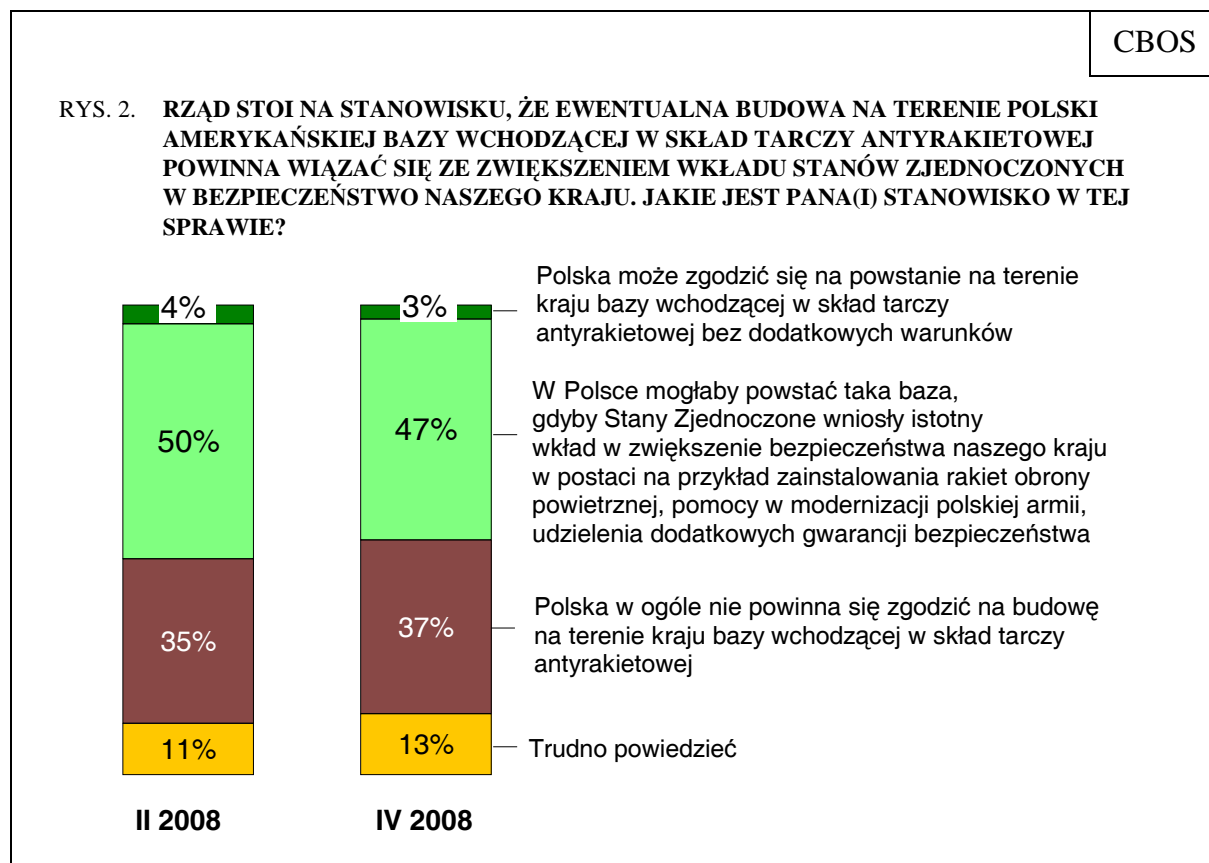
Tabela 3

Zainteresowanie polityką	Czy jest Pan(i) za czy przeciw budowie na terenie naszego kraju wyrzutni należącej do systemu tarczy antyrakietowej?		
	Za	Przeciw	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Duże*	53	42	5
Średnie	37	51	12
Małe	25	64	11
Brak zainteresowania	15	56	29

* Połączono odpowiedzi „bardzo duże” i „duże” ze względu na niewielką liczebność grupy, która deklarowała bardzo duże zainteresowanie polityką

² Stopień zainteresowania polityką ankietowani określali na następującej skali: 1) bardzo duże – uważnie (szczegółowo) śledzę prawie wszystko, co się dzieje w polityce; 2) duże – dość uważnie śledzę to, co się dzieje w polityce; 3) średnie – śledzę jedynie główne wydarzenia; 4) nikłe, niewielkie – często umykają mojej uwadze nawet ważne wydarzenia; 5) żadne – praktycznie mnie to nie interesuje.

Niemal tak samo jak dwa miesiące temu Polacy uważają, że budowa tarczy antyrakietowej w naszym kraju powinna się wiązać z określonym wkładem Stanów Zjednoczonych w modernizację polskich sił zbrojnych. Taką opinię podziela 47% badanych (o 3 punkty mniej niż w lutym 2008). Ponad jedna trzecia respondentów (37%) jest zdania, że Polska w ogóle nie powinna zgodzić się na budowę wyrzutni antyrakiet, a tylko nieliczni (3%) twierdzą, że zgoda ta może być bezwarunkowa.

Przeważająca większość osób opowiadających się za budową tarczy uważa, że Stany Zjednoczone powinny poprzeć swoją ofertę wkładem w modernizację polskiej armii, a mniej więcej co dziesiąty mówi o bezwarunkowej akceptacji amerykańskiej propozycji. Spośród przeciwników budowy tarczy ponad jedna czwarta dopuszcza jej obecność na terytorium naszego kraju pod warunkiem wniesienia wspomnianego wkładu przez Stany Zjednoczone, natomiast niemal dwie trzecie to zadeklarowani przeciwnicy instalacji antyrakietowej. Można również dodać, że co trzeci respondent niemający wyrobionej opinii w sprawie budowy tarczy zgodziłby się na nią, gdyby Amerykanie poparli swoją propozycję dodatkowymi inwestycjami lub gwarancjami bezpieczeństwa.

Tabela 4

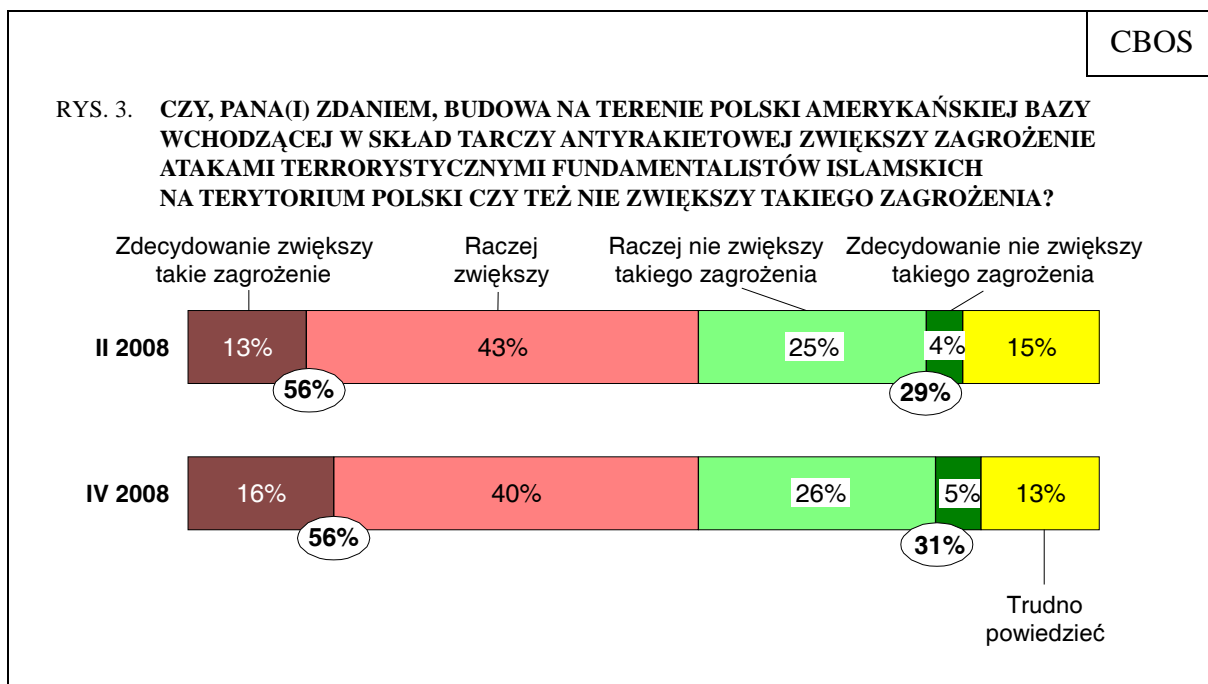
Rząd stoi na stanowisku, że ewentualna budowa na terenie Polski amerykańskiej bazy wchodzącej w skład tarczy antyrakietowej powinna wiązać się ze zwiększeniem wkładu Stanów Zjednoczonych w bezpieczeństwo naszego kraju. Jakie jest Pana(i) stanowisko w tej sprawie?	Czy jest Pan(i) za czy przeciw budowie na terenie naszego kraju wyrzutni należącej do systemu tarczy antyrakietowej?		
	Za	Przeciw	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Polska może zgodzić się na powstanie na terenie kraju bazy wchodzącej w skład tarczy antyrakietowej bez dodatkowych warunków	9	1	1
W Polsce mogłaby powstać taka baza, gdyby Stany Zjednoczone wniosły istotny wkład w zwiększenie bezpieczeństwa naszego kraju w postaci na przykład zainstalowania rakiet obrony powietrznej, pomocy w modernizacji polskiej armii, udzielenia dodatkowych gwarancji bezpieczeństwa	86	28	33
Polska w ogóle nie powinna się zgodzić na budowę na terenie kraju bazy wchodzącej w skład tarczy antyrakietowej	3	65	8
Trudno powiedzieć	2	7	59

Z dodatkowych obliczeń wynika, że grupa, która kategorycznie jest przeciwna tarczy antyrakietowej – czyli zarówno ogólnie nie akceptuje instalowania jej w Polsce, jak i nie poparłaby jej budowy po dodatkowych ofertach Stanów Zjednoczonych – stanowi ponad jedną trzecią społeczeństwa (35%)

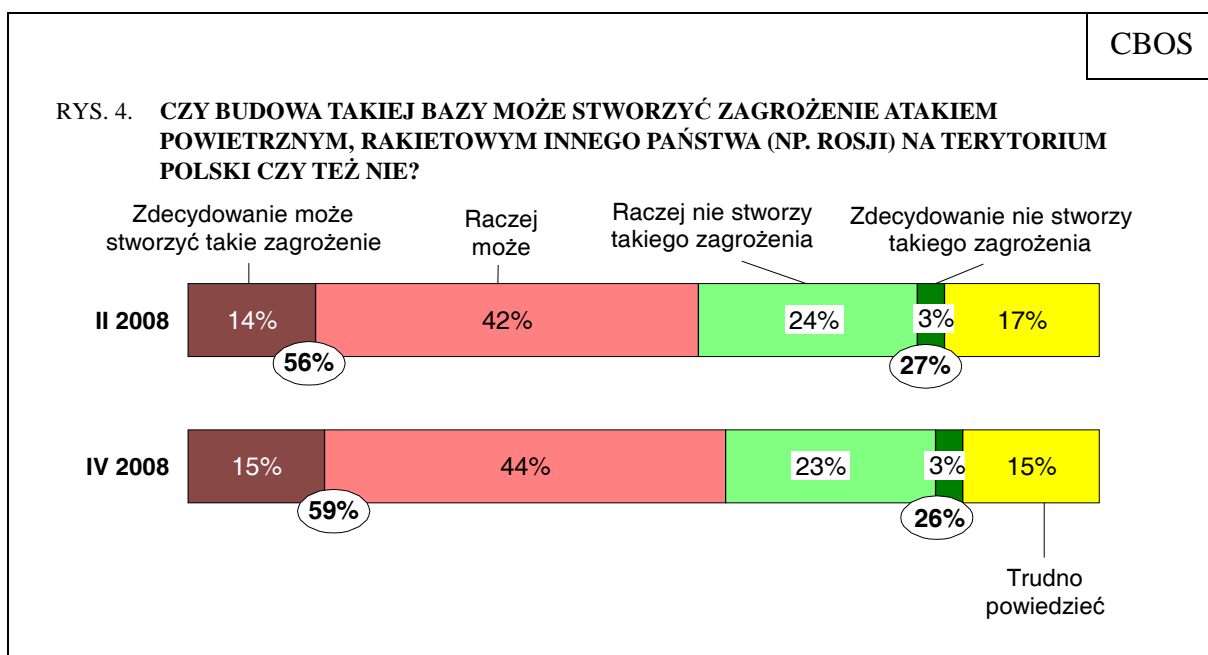
ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z TARCZĄ

Zapytaliśmy Polaków, czy budowa tarczy antyrakietowej na terytorium naszego kraju może zwiększyć zagrożenie atakiem ze strony terrorystów islamskich, a także ze strony innych państw, np. Rosji, która stanowczo sprzeciwia się powstaniu zarówno wyrzutni w Polsce, jak i radaru w Czechach.

Ponad połowa badanych (56%) sądzi, że zainstalowanie wyrzutni antyrakiet w Polsce zwiększy zagrożenie atakami terrorystycznymi fundamentalistów islamskich, blisko jedna trzecia (31%) zaś jest przeciwnego zdania. Poziom społecznych obaw o tego typu konsekwencje budowy tarczy jest niemal taki sam jak dwa miesiące temu.

Nieco bardziej niż fundamentalistów islamskich Polacy obawiają się wzrostu zagrożenia ze strony innego państwa. Przekonanie, że odpowiedzią na budowę bazy może być atak raketowy, np. Rosji, podziela niemal trzy piąte ankietowanych (59%), a co czwarty (26%) jest odmiennego zdania. Od lutego grupa Polaków obawiających się wzrostu zagrożenia ze strony innych państw nieznacznie się zwiększyła, niemniej odsetek tych, którzy nie biorą pod uwagę takiego niebezpieczeństwa, pozostał praktycznie bez zmian.

W jaki sposób postrzeganie powyższych zagrożeń wpływa na stosunek do budowy tarczy w Polsce? Istnieje pozytywny związek opinii na temat instalacji tarczy antyrakietowej z percepcją zagrożeń. Jest on nieco silniejszy jeśli chodzi o zagrożenia atakiem terrorystycznym (V Cramera = 0,44) niż w przypadku ofensywy innych państw (V Cramera = 0,39). Ogólnie rzecz biorąc, osoby przekonane, że budowa tarczy może zwiększyć zagrożenie atakiem – tak ze strony terrorystów, jak i innych państw – są w większości przeciwnie budowie tarczy, a ci, którzy nie obawiają się takich działań, zazwyczaj aprobuja powstanie wyrzutni w Polsce. Można zauważyć, że przeciwników instalacji antyrakietowej jest nieznacznie więcej w grupie, która sądzi, że jej obecność spowoduje ataki terrorystyczne, niż wśród biorących pod uwagę akcje zbrojne innych państw.

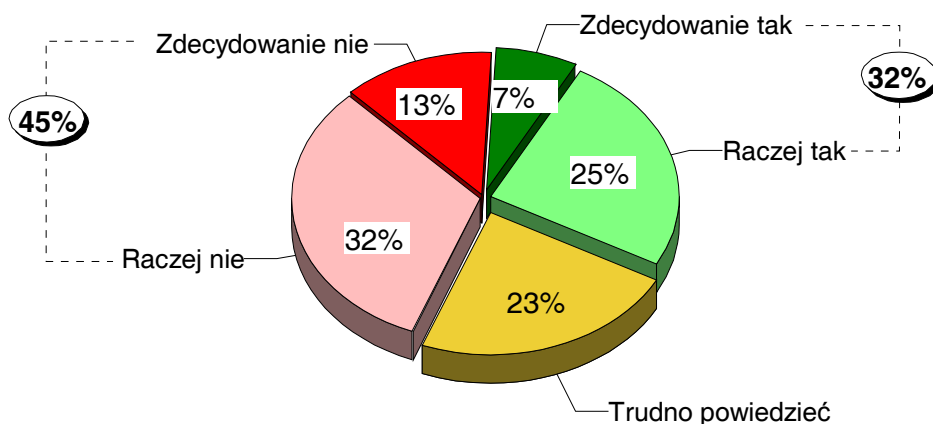
Tabela 5

Budowa tarczy w Polsce	Czy jest Pan(i) za czy przeciw budowie na terenie naszego kraju wyrzutni należącej do systemu tarczy antyrakietowej?		
	Za	Przeciw	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Zwiększy zagrożenie atakiem terrorystycznym	17	74	9
Nie zwiększy	67	24	9
Trudno powiedzieć	13	41	46
Stworzy zagrożenie atakiem ze strony innych państw	22	69	9
Nie stworzy zagrożenia	66	26	8
Trudno powiedzieć	8	49	43

STANOWISKO ROSJI

Zapytaliśmy Polaków, jak postrzegają stanowisko Rosji wobec budowy tarczy antyrakietowej na terytorium naszego kraju. Opinie na ten temat są niejednoznaczne. Przeważa pogląd, że sprzeciw Rosji wobec budowy tarczy jest nieuzasadniony (45%), jednak blisko jedna trzecia badanych (31%) uważa, że Rosjanie mają rację sprzeciwiając się powstaniu instalacji w Polsce. Stosunkowo wiele osób – prawie jedna czwarta społeczeństwa – nie potrafi ustosunkować się do tej sprawy.

RYS. 5. CZY SPRZECIW ROSJI WOBEC BUDOWY TARCZY ANTYRAKJETOWEJ NA TERYTORIUM NASZEGO KRAJU JEST, PANA(I) ZDANIEM, UZASADNIONY CZY TEŻ NIE?

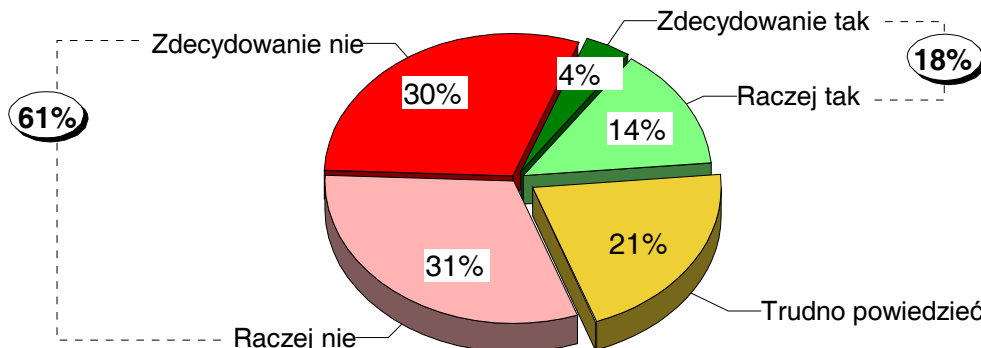
W jakim stopniu ta opinia przekłada się na stosunek do budowy tarczy w Polsce? Otóż większość badanych, którzy uznają sprzeciw Rosji za słuszny, jest w opozycji do powstania instalacji na terytorium Polski. Jeśli zaś chodzi o respondentów, którzy postrzegają stanowisko Rosji jako nieuzasadnione, dzielą się oni na dwie zbliżone liczebnie grupy, choć nieznacznie przeważają wśród nich zwolennicy tarczy antyrakietowej.

Tabela 6

Czy sprzeciw Rosji wobec budowy tarczy antyrakietowej na terytorium naszego kraju jest, Pana(i) zdaniem, uzasadniony czy też nie?	Czy jest Pan(i) za czy przeciw budowie na terenie naszego kraju wyrzutni należącej do systemu tarczy antyrakietowej?		
	Za	Przeciw	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Uzasadniony	23	69	8
Nieuzasadniony	47	44	9
Trudno powiedzieć	15	53	32

Ponieważ w ostatnim czasie pojawiła się koncepcja monitorowania tarczy antyrakietowej w naszym kraju przez rosyjskich inspektorów, do której to polski rząd ustosunkowany był raczej krytycznie, zapytaliśmy, co na ten temat sądzą Polacy. Okazuje się, że większość (61%) jest przeciwna temu, żeby Rosja miała możliwość kontrolowania bazy w Polsce. Blisko co piąty ankietowany (18%) uważa jednak, że Rosjanie powinni mieć do tego prawo. Znaczna grupa respondentów (21%) nie ma zdania na ten temat.

RYS. 6. CZY GDYBY TARCZA ANTYRAKIETOWA POWSTAŁA NA TERYTORIUM POLSKI, ROSJA POWINNA MIEĆ MOŻLIWOŚĆ JEJ MONITOROWANIA I WYKONYWANIA INSPEKCJI CZY TEŻ NIE?

Taki „gest” względem Rosji częściej popierają osoby uznające jej sprzeciw wobec budowy tarczy w Polsce za uzasadniony, a także ci, którzy uważają za prawdopodobne zagrożenie atakiem raketowym ze strony innego państwa. Sam stosunek do budowy tarczy nie różnicuje istotnie opinii na temat rosyjskich inspekcji polskiej bazy.

Tabela 7

Czy jest Pan(i) za czy przeciw budowie na terenie naszego kraju wyrzutni należącej do systemu tarczy antyrakietowej?	Czy gdyby tarcza antyrakietowa powstała na terytorium Polski, Rosja powinna mieć możliwość jej monitorowania i wykonywania inspekcji czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Za	21	74	5
Przeciw	19	59	22
Trudno powiedzieć	12	37	51
Czy budowa takiej bazy może stworzyć zagrożenie atakiem powietrznym, raketowym innego państwa (np. Rosji) na terytorium Polski czy też nie?			
Może stworzyć	23	61	16
Nie stworzy	16	76	8
Trudno powiedzieć	5	34	61
Czy sprzeciw Rosji wobec budowy tarczy antyrakietowej na terytorium naszego kraju jest, Pana(i) zdaniem, uzasadniony czy też nie?			
Uzasadniony	34	52	14
Nieuzasadniony	14	80	6
Trudno powiedzieć	7	35	58

Przekonanie, że Rosja powinna mieć możliwość monitorowania bazy w Polsce, gdyby taka powstała, częściej podzielają badani o poglądach lewicowych, nieco rzadziej zaś deklarujący orientację centrową, a stosunkowo najrzadziej mający prawicowe poglądy polityczne. Jeśli chodzi o potencjalne elektoraty partyjne, to warto odnotować, że wśród sympatyków PiS jest najmniej osób, które zgodziłyby się na takie rozwiązanie.

Tabela 8

Potencjalne elektoraty	Czy gdyby tarcza antyrakietowa powstała na terytorium Polski, Rosja powinna mieć możliwość jej monitorowania i wykonywania inspekcji czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD*	27	55	18
PSL*	25	64	11
PO	22	65	13
PiS	14	68	18
Niezdecydowani	17	59	23
Niezamierzający głosować	16	56	28

* Dane dotyczące potencjalnych wyborców SLD oraz PSL należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczebność w badanej próbie

Polacy są przeciwni budowie tarczy antyrakietowej w kraju, choć – biorąc pod uwagę opinie na ten temat uzyskane w ubiegłym roku – można powiedzieć, że obecnie ich stosunek jest nieco bardziej przychylny niż wówczas. W jakimś stopniu stanowisko społeczeństwa wyjaśniają obawy, które wiążą oni z obecnością obiektu na terytorium kraju – wzrost zagrożenia atakiem terrorystycznym, a także większe prawdopodobieństwo ofensywnej postawy innych państw, np. Rosji.

Wśród Polaków nie znajduje poparcia pomysł monitorowania obiektu przez rosyjskich inspektorów. Niemniej warto podkreślić, że zauważalna grupa zgadza się z tym, że krytyczne stanowisko Rosji wobec budowy elementów tarczy antyrakietowej w Polsce jest uzasadnione.

Opracował
Michał FELIKSIAK